

מראי מקומות - יומא

ה:

לפני שציוה אותם, ולכן אמר בשעת מעשה שמיד אמרתי לכם לאכול ולא יכול להיות ששרפתם לפני שאמרתי לכם.

ה. ולא מאלי אני אומר

הקשה האילת השחר (זבחים קא.), מה החידוש בזה, וכי שייך שמושה רבנו יגיד דברים מעצמו, ויישב שהרי מצינו שיש דברים שעשה משה רבנו מעצמו והסכים עמו הקב"ה, ובא לומר שאת זה הוא לא עושה מעצמו, אלא הקב"ה אמר לו כך.

ה. ועשירית האיפה

דן השפת אמת האם בני אהרן הביאו עשירית האיפה כל השבעה ימים, או שהביאו רק פעם אחת, כמו כל כהן הדיוט. עוד הביא מהתורה כהנים, שכהן שעבד קודם שהביא עשירית האיפה שלו, עבודתו פסולה, ודן מה המקור לכך. וכתב שאפשר ללמוד זאת מהסוגיא, שכמו שזה מעכב במלואים כך זה מעכב גם לדורות. אבל הרמב"ם (כלי המקדש פ"ה הט"ז) פסק, שאם עבד קודם שהביא עשירית האיפה עבודתו כשרה.

ו. כיצד הלבישן וכו'

כתב הרמב"ן (ספר המצוות שורש השלישי), שמצות חינוך המזבח היא מצוה לדורות. והקשה שבגמרא בסוכה (מג.) מבואר שמלואים אינם נוהגים לדורות. ותירץ, ששם הכוונה על מלואים לכהנים, שהרי בעת ההיא הבדיל אהרן וזרעו להקדישו קדש קדשים לדורות עולם, ולכן אחרי שהובדלו כבר אין צריך עוד מלואים, אבל כשבונים מחדש את בית המקדש בבית ראשון ובבית שני, צריך מלואים לחנוכת המזבח.

והוכיח מהסוגיא שכתוב שלעתיד לבוא אהרן ובניו יצטרכו חינוך מחדש, והטעם הוא לפי שכבר בטלה משיחתן ממנו ומזרעו בשעת המיתה ויהיו אנשים מחדשים והם יצטרכו חינוך מחדש, וכך גם כשבונים את בית המקדש מחדש צריך לחנכו במלואים.

[ויעויין בלשון הרמב"ן שמשמע שתחיית המתים של אהרן ומשה לא תהא בימי המשיח, אלא בזמן התחיה. וזה שלא כהראשונים הסוברים שתחיית הצדיקים תהא בשעת ביאת המשיח קודם זמן התחיה של כל המתים, ראה ריטב"א (ראש השנה טז), ושו"ת רדב"ז (ח"ב סי' תתלט). ובתוספות בפסחים (קיד:) כתבו, שמושה ואהרן יהיו כשיקריבו את קרבן הפסח בזמן משיח, וצריך עיון].

א. מלתא דלא כתיבא בהאי עניינא מנלן

פירש רש"י אורים ותומים, והובא לעיל קושיית הגבורת ארי, מדוע הגמרא לא הביאה את זה כנפקא מינה בין רבי יוחנן ורבי חנינא. וכתב שזה ראייה לשיטת התוספות והרמב"ם שאורים ותומים מעכבים לדורות, והאבי עזרי (בית הבחירה פ"ד ה"א) כתב שרש"י לשיטתו (שמות כ"ח ל') שלא היה אורים ותומים בבית שני.

והתוס' רי"ד בשם רבינו ברוך פירש, שכוונת הגמרא על פרישת שבעה שלא הוזכרה בפרשת ואתה תצווה, וכן צריך לפרש לשיטת התוספות והרמב"ם, שהרי אורים ותומים מעכבים לדורות ולזה לא צריך פסוק, וכן כתב בחידושי הגר"ח (על הש"ס תכ"ז), שכוונת הגמרא על פרישת שבעה שלא הוזכרה כאן. והחזון איש (קכ"ו ג') כתב שאולי כוונת הגמרא לקריאת הפרשה, שלא הוזכרה באתה תצוה ואינה מעכבת לדורות כגון במקרא ביכורים.

ב. מכנסים אין כתובין

כתב הרמב"ן (שמות כ"ט ט'), שהטעם שמכנסים לא כתובים בפרשה הוא משום שמושה לא הלביש את אהרן ובניו את המכנסים, כיון שהמכנסים באים לכסות הערוה, והם לבשו אותם בעצמם במקום צנוע. וזה לא כדברי רש"י לקמן (א) שכתב שמושה הלביש את בניו מכנסים כתונת ומצנפת.

וקשה להרמב"ן שהם הלבישו בעצמם, למה צריך לימוד שהם מעכבים, והרי ללא מכנסים הם מחוסרי בגדים ואין זה חידוש שמחוסר בגדים פסול. ותירץ הגבורת ארי, שהריבוי בגדים לא היה על ידי עבודה עם הבגדים, שהרי בשבעת ימי המלואים הם כלל לא עבדו, אלא הריבוי היה על ידי הלבישה עצמה, ואם כן צריך מקור שגם לבישת המכנסים מעכבת.

ג. בשעת מעשה

פירש רש"י, כשמצא מה שעשו ששרפו שעיר החטאת והוא שעיר של ראש חודש, אמר להם וכו'. ובזבחים (קא.) פירש באופן אחר, שהיינו כשאירע להם האנינות, אמר להם שלא ימנעו מאכילת קדשים היום וכו'. והטהרת הקודש בזבחים (שם) הקשה על פירוש רש"י כאן, שהרי זה מפורש בפסוק, ולמה הברייתא מביאה את זה כדרשה. ועל פירשו שם הקשה, מדוע אמרו 'בשעת מעשה', והיה לו לומר כאשר ציויתי אתכם כבר, בלי להתייחס שאמר להם את זה בשעת מעשה. ופירש שהרי משה כעס עליהם, ואולי הם עשו זאת